

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden pénteken legalább egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetük meg.

Nem tagok egész évre 4 frt, félévre 2 frttal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ (Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz), a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ (Gamauf Vilmos, e. titkárhoz) czimzendők.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Egy növénykórtani tényező.

Nem lesz talán érdektelen, ha röviden azon káros hatásról értekezünk, melyet a füst a növényzetre gyakorol; annyival inkább, mivel e tárgy ne hány év óta több vizsgáló figyelmét vonta magára. E kártékony hatás különösen gyárak és kohók közelében jelentékeny. Amazok nagyobb városok szomszédságában lévő kerteket veszélyeztetnek; utóbbiak az erdészre nézve birhatnak fontossággal, a mennyiben többnyire erdők közelében vannak elhelyezve.

Midőn itt a füstől szólunk, nem azt akarjuk mondani, hogy minden füst veszélyes a növényzetre nézve, mert gyakran oly légkörben, mely nagymennyiségű füsttel van telve, a növények igen szépen díszlenek. Csak azon füst kártékony a növényekre, mely bizonyos ártalmas légnemű égési terményeket foglal magában; melyek hatása alatt a levelek elsárgulnak, megszáradnak vagy lehullanak.

Sokáig nem tudták, hogy a füst melyik alkotórésze az, mely mérgezőleg hat a növényzetre, akarták azt a koromra is ráfogni. mig Morren, Stöckhardt és különösen Schröder vizsgálatai kimutatták, hogy a mérgező gáz a kénessav. Kísérletileg bebizonyított tény, hogy a mirenyóloom és horgany, melyet a kohókból kijövő füst tartalmaz, s melyeket szintén ártalmasaknak tartottak, nem veszélyesek; mig a kénessav, ha csekély mennyiségben van is a léghöz keveredve, igen ártalmas. Morren kimutatta, hogy

ha a levegő térfogati viszony szerint 50,000 részkénsavat tartalmaz, már elegendő, hogy annak káros hatása a növényzeten észlelhető legyen. Ily csekély mennyiségű kénes sav pedig gyakran található azon füstben, mely kéntartalma köszén elégeése által keletkezett. A mint Morren mondja, minden gyári kémény építésekor egy növénymérgező eszközt alkotunk.

Azonban az említett gázzal telt füst csak úgy gyakorolhatja mérgező hatását, ha több ideig környezi a növényt. Az pedig igen ritkán történik, hogy a füst sokáig egy helyen maradna, mert a légköri mozgások a füst eloszlását elősegítik s vízzel hozzák érintkezésbe, miáltal könnyen kénessavvá élégül, mely már nem veszélyes. Mindazonáltal nem felesleges gondoskodás, ha oly helyek, hol a növényzetet egyáltalában kimélni akarjuk, a köszénnel, turfával tüzelő gyárakat lehetőleg távol állítjuk fel.

Hogy a kénessav hatása mily arányban nyilvánul s a növény mely szervei által vétetik az fel: következőkből tűnik ki. A köszén tartalmaz ként, mely elégeéskor kénessavvá élenyül s mint gáz a füsttel a levegőbe felszál, honnan úgy a tű- mint a lomblevelű fák levelei által assimiláltatik. Schröder állítása szerint a levelekben meg is marad s csak kis mennyiségben adatik át a törzsnek. Hogy a kénessaveső által a talajba vitetve, onnan a gyökerek által felvétetnék, nem valószínű; mert a mig oda jut, elegendő ideje marad, vízzel érintkezve, kén-

savvá élenyülni. Freitag által ez irányban tett kísérletek bizonyítják, hogy a leveleket kell az ily légnemű mérgek felvevő szervéül tekintenünk. Ugyanezen idő alatt különböző növények levelei különböző mennyiséget vesznek fel az említett gázból; nevezetesen a tű levelű fák egyenlő levélfelülettel kevesebb kénessavat vesznek fel, mint a lomblevelűek; de ezzel még nincs az mondva, hogy ha valamely növény egyenlő felület mellett többet vesz fel többet is szenvedne tőle, mert a növény e tekintetbeni ellenálló képessége leginkább annak sajátos szerkezetétől függ. Allitották, hogy erre nézve a növény bonczitani szerkezete, nevezetesen a levél lapján levő szájacskok — stoma — mérvadók. Schröder pedig bebizonyította, hogy a kénessav nem csak a levél szájacskai, hanem az egész felület által egyenlően vétetik fel. Csakhogy a szájacskos ellátott felületen a hatás gyorsabban és jelentékenyebben nyilvánult. E tünetény magyarázata azon körülményben rejlik, hogy a kénessav vízzel érintkezve, könnyen elégűl, mint hogy pedig a szájacskokkal ellátott oldal a vizet gyorsabban párolja el, s ennél fogva kevesebb nedvességgel bír, mint a másik, a kénessav hatása itt erőteljesebb lesz. Ha a sejt fala nagyobb mennyiségű illenemű gázt vesz be, ez által annyi viz kötteik meg, hogy a sejtfal kiszárad s tevékenységét elveszti.

A levelekben véghez menő nedváramlat a levél erezetén haladván keresztül ennek sejtjei, valamint a szomszédos sejtek a kénessav behatása mellett is jó ideig nedvdúsak maradnak, eredeti színöket megtartják; míg ellenben a levél többi nedv-szegényebb része színét veszti s fakó lesz, később pedig megbarnul. A levelek ezen színváltozatai képezik a kénessavval mérgezés tünetét. Ezen mérgezés hatása nem marad csak a levelekre szorítva, hanem az egész növényre is kiterjed, mivel a levelek a növény táplálkozásában jelentékeny szerepet játszanak. Annál hamarabb megérzi azt a növény, minél nagyobb mennyiségű kénessav vétetik fel, minél szárazabb a levegő, minél magasabb a hőfok s minél nagyobb a világosság.

Kérdésbe tehető, mely fák tenyészhetnek még is a gyarak és kóhok környékén legjobban? A mondottakból első tekintetre úgy látszik, miutha a tűlevelű fáknek előnyük lenne, mivel ezek ugyanannyi

idő alatt kevesebb kénessavat vesznek fel, mint a lomblevelűek; a tapasztalás mégis ellenkezőre mutat, azt mutatja, hogy a tűlevelűek sokkal inkább szenvednek a füsttől, bár e tüneténynek magyarázatát adni nem tudjuk. A fűnemű növények kénessav iránti fogékonyság tekintetében, a tű és lomblevelű fák között álianak. Stöckhardt kísérletei szerint, a bajnak első nyomai lóherénél, burgonyánál, zabnál és a réti füveknél akkor mutatkoznak, ha ezek két ízben két-két órán keresztül oly levegő hatásának vannak kitéve, mely térfogati viszony szerint $\frac{1}{40}$ ezered rész kénessavat tartalmazott, s ekkor a növények sárgulni, s a levelek csúcsai barnulni kezdenek. Oly lég mely $\frac{1}{60000}$ rész kénessavat tartalmaz, 15–20-ori behatással ugyan ezt idézi elő.

Mint óvszer a nagyobb mérvű tüzelő helyiségekben képződő füst ártalmas hatása ellen ajánlható a kénessav visszatartása, s kénessavvá változtatása, a mi már több kohászatnál alkalmazásban is van.

Még egy pár légnemű anyagról kell néhány szót mondanunk, melyek veszélyes hatásuk miatt nem kevésbé érdemlik meg a figyelmet. Morren észleletei szerint a könenykéreg, ha a légnemű térfogati viszonya szerint $\frac{1}{1300}$ részét teszi, szintén mérgezőleg hat a növényzetre, valamint a szénkéreg is. Mind a három gáz hatásának meg van ösmertető jele. A kénessav által előidézett tünetekről már fentebb szólottunk. A könenykéreg az egész levél felületét olajsárgává festi. A szénkéreg a nélkül, hogy a levelek zöldsínét megváltoztatná, kiszáritja őket. Tiszta szénéreg minden káros hatás nélkül van a növényzetre.

A könenykéreg azért játszik lényeges szerepet, mert a világító gázban majd mindig jelen van s valószínűleg a világító gáz ártalmas hatásának, ha nem is egyedüli oka, de legalább egyik lényeges feltétele. A világító gáz pedig a vezető csövek falán kiszivároghat, a növények gyökereihez jut. A könenykéreg ártalmas hatását a különböző fák és cserjék különbözőleg képesek elviselni, mert míg a szilfán jelentékeny hatást gyakorol, addig ugyanazon körülmények közt a veresgyűrű somfán — *cornus sanguinea* — hatása nem észlelhető. — Lackner is hoz fel példákat, melyek a növények különböző ellenállási képességéről tanuskodnak; azonban az ő észleletei a gáznak azon hatására vonatkoznak, me-

lyet az a szobáiban elégéskor gyakorol. Oly helyiségekben, hol sok gáz ég el, a kamelia nagyon szenved, a borostyán csaknem egészen tönkre jut, míg a pálma jól diszlik. Hogy melyik itt a káros hatású tényező, az nincs megállapítva. Az égéseknél képződő nagyobb mennyiségű szénsavnak ezt nem lehet tulajdonítani, hanem inkább azt gyaníthatjuk, hogy némely tökéletlen égési termények idézik ezt elő.*)

Nagy Elek,
kolozs-monostori gazdász.

Uj rendszerű konkoly-választó géppel tett kísérlet.**)

(Jegyzőkönyv, mely f. évi június 26, a Gleviczky Sándor és Szövényi Gusztáv által kiállított, s a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium részéről szabadalmazott konkoly-választó gépnek az orsz. Magyar Gazdasági Egyesület gazd. gépészeti szakosztálya által eszközölt bírálata alkalmával felvétellett.)

Alólirottak a Szövényi Gusztáv, hernád-csányi műalmi felügyelő és Gleviczky Sándor, kassai magkereskedő által szerkesztett, és a m. kir. földmivelés-, ipar- és keresk. ministerium részéről szabadalmazott konkoly-választó gép bírálatára az orsz. Gazdasági Egyesület elnöksége által felszólíttatván, midőn e célból f. évi június hó 26-ik napján a Köztelken megjelentünk volna, mindenekelelt a szintén jelen volt kiállítók tüzetesen előadták találmányuk előzményeit, és különösen nyilatkoztak azon mechanikai mozzanat iránt, mely gépüknél először nyert alkalmazást, s mely a hason gépeknél eddigelő alkalmazottaktól teljesen eltérően, nézetük szerint feljogosítja őket a találmány teljes eredetiségét vindikálni.

Mindkettőjüket ugyanis, hivatásszerű feladataiknál fogva, a veteménymagvak tisztítására szolgáló eszközök és gépek tanulmányozása már évek óta foglalkoztatá; az 1873-ik év azonban, mely a szerfelett elterjedt konkoly miatt akkori, különben igen jeles minőségű búzáinknak értékét arányon kívül csökkenté és feldolgozását korlátozá, különösen a konkoly elválasztására szolgáló eddigi gépek és műszerekre fordítá figyelmüket.

Átmelve azonban a konkoly elválasztásánál alapul vett mind ama technikai rendszereken, melyeket ugy a bel-, mint a külföld erre vonatkozó szerkezetek felmutatnak, meg kelle győződniek, hogy az ezen gyom elválasztására eddigelő alkalmazásba hozott módozatok mellett a cél tükéletesen épen nem, de sőt relativ mérvben is csak felette complicált, és drága gépek által lehet elérni, melyek beszerzése, a közép és kisbirtokos orejét

messze túlhaladja; de sőt melyeknek csak jó karban tartása és esetleges igazítása is, körülményeink között, az országon belül eszközölhető alig volna.

A konkoly idoma ugyanis olyan, hogy annak elkülönítése a búzától, sem a súly, sem az alak elvére alapított rosták és választó készülékek segélyével nem érhető el.

A konkoly átmérője ugyanis a szem szabálytalan alakjánál és keresztmetszeténél fogva, számtalan esetben megfelel a közép és kisebb szemű búza átmérőjének, és így az alakra bazírozott választó műszerek mellett, elkülönítése csak is aránytalan mennyiségű ilyes, különben jeles minőségű búza áldozata mellett volna ugy a mint keresztül vihető; fajsúlyát viszont a konkolynak, számos kísérletek nyomán, kiállítók a búza súlyához képest 80—100-hoz, vagy is 4—5-höz arányban vélik megállapíthatni; a súly mozzanataira alapított elkülönzés tehát, ha a lökerő ama szabálytalanságát és növelését is számba vesszük, melyet a kézzel hajtott műszer, a rendszerint hosszú alaku rosta dobok mellett eredményez, — magában véve célhoz szintén nem vezet.

Ezen két egybeférhetlen jelenség eredményezé aztán, hogy a külföld a feladatot mindig nagyobb és nagyobb complicatiók útján törekedett megoldani. Azonban kiállítók, mindezen műszerekkel tett hosszús kísérletük nyomán kimondhatni vélik, hogy a konkoly elválasztása a búzától sem az eddigelő divott súly, sem az alak, sem mindkettejével ezen sajátságoknak combinált szerkezetek útján el nem érhető.

Ezen gyakorlati úton és kitaró egybehasonlítások útján meritett meggyőződés nem csekély mérvben levetőleg hatott nevezettekre; de épen az ez által eléidézett hátkódások közepette játszotta a véletlen kezükbe az illető magvak különös sajátságára alapított megoldás kulcsát, mely jelenleg bemutatott géptükben már alkalmazva látható, és nézetük szerint ezen ipari és gazdasági tekintetben egyiránt fontos feladatnak, a lehető legegyszerűbb szerkezet segélyéveli megoldását biztosítja.

Kísérleteik közben ugyanis számtalanszor lévén arra utalva, hogy a konkolyt részint tisztán, részint búzával vegyest kezeikbe vegyék, markaikba szorítsák, tenyerükön tartsák, és ismét a többi tömeg közé lökjké, e közben önkénytelenül feltűnt annak nagymérvű tapadá sajátsága, és ezen jelenség tovább fürkészetével, és számtalan próbáknál következetesen észlelt ugyanazon eredmény után, rögtön előttük állott a természet világos útmutatása a konkoly elválasztását ezen, ugy annak súlyától, mint alakjától független, mellette pedig a búza specíficus simaságával legnagyobb ellentétben álló tapadási sajátság útján keresni.

Azon percztől fogva csakis ezen olv mikénti alkal-

*) Dr. Sorauer Hdb. der Pflanzenkrankheiten cz. művéből.

**) Ezen érdekes cikket, melyet a „Gazdasági lapok“-ból vettük át, melegen ajánljuk t. olvasóink figyelmébe. Szerk.

mazása körül fáradoztak, és számos különféle anyaggal és mechanikai szerkezettel tett kísérletek után állapotának végre meg a guttaperchával bevont fahengerek mellett, melyek a bemutatott gép szerkezetének fő jellegét képezik.

Ezen gép maga egy egyszerű, bedesztkázott fatalapzatra alkalmazott garatból áll, melynek alsó keskenyebb nyílását egész hosszában egy vékony és kanálalaku mély vésetekkel ellátott fahenger foglalja el.

A felül beöntött magot — halkabb átbocsátás céljából, ezen fahenger fogja fel, minthogy általában véve a tapadás kellő felhasználása, az elkülönítésnél, tekintettel a gépezet egyszerűségére, túlgyors mozdorót, vagy pedig a magnak hirtelenebb és tömeges átbocsátását tanácsossá nem teszi.

A fahenger alatt a talapzat testében két, az elsőbbségnél sokkal nagyobb átmérővel bíró és az említett guttapercha anyaggal bevont fahenger ellenkező irányban forog, még pedig egymástól oly távolságban, mely épen elégséges arra, hogy a sima búzaszemet átesni engedje, de mely a felső fahenger által lassított lecsorgás következtében viszont elegendő időt ad, a számtalan mikroszkopikus horgokkal ellátott konkolyagnak, hogy az az alsó két nagyobb hengernek épen ezen alkathoz időmított reczés guttapercha anyagjába tapadjon, vagy is jobban mondva, abba horgait beakassza, s mindaddig az ily formán sűrűen megrakott hengereken maradjon, míg azokról ellentétes irányban tett fél fordulás után a hengerekhez zárkozó kefék által lekeféltetik. Így a búza a gép hosszoldalán egy, a konkoly pedig megfelelő a két henger helyzetének, a gép ellentétes végén levő két csorgón hull ki, miközben a búza egy megfelelő sűrűségű lejtés drótfonaton futván végig, e közben is megtisztul a közte volt apróbb, sima fűmagvaktól, vagy felette apró konkolyszemekről, melyek t. i. átbocsátás közben a hengerre nem tapadtak.

A forgatás, a gép oldalán létező egyszerű korba által eszközöltetik, mely megfelelő áthelyezés segélyével létesíti, úgy a felső fa, mint a két guttaperchával bevont nagy hengerek ellentétes mozgását.

Ennyi a gép szerkezetéről, mi mellett még megjegyzésre méltó, hogy az, mint ezt az előadottakból már amugy is következtetni lehet, minden complicációtól ment, hogy annak semminemű finomabb, törekeny részei nincsenek, sőt mivel használata közben semmi surlódásnak vagy rezgésnek kitéve nincsen, éveken át tehet szolgálatot, javítása kisebb gépműhelyeink bármelyike által is eszközölhető, és egyetlen különleges alkatrészét csak is a hengerekre vont guttapercha nemez képezi, melynek kellő minőségét, és a konkoly szom tapadásának legjobban megfelelő reczését, a kiállítók szerint csak is a legkülönszerűbb mintákkal tett hosszas és kitérő kísérletek nyomán lehetett kipuhatolni, hozzája pedig megfelelő minőségben csak is egyetlen bécsi cég volt képes szállítani.

A gépnek ezen általános szemügyre vétele után, a kísérlet megejtése végett 10 itcze búza közé 2 itcze merő konkoly öntetvén, a tömeg kellőleg egybekevertetett.

Ezen arány, miről bár ki is, kisebb mérvbeni ismétlés útján meggyőződhetik, oly roppantul és szokatlan mérvben konkollyal saturált anyagot szolgáltatott, minőt általában véve a mezőn termett élet, még a lehető legnagyobb elgazosodás esetében sem mutat fel, és mely azt, nem csak emberi táplálék céljaira, de ily vegyületekben jól gondozott apró marha etetésére is csaknem használhatlanná tenné.

A keverék a garatba öntetvén, annak átválasztását egy ember, körülbelül olyas erő mellett, mennyit a Hornsby-rosta forgatása a polyvát kotró szeges henger alkalmazása nélkül igényel, 4 percznyi idő alatt eszközölte.

A búza ezen választás után egészen konkolymentes nem volt ugyan, de előbbi szörnyű kinézéséhez képest egyhangu véleményünk nyomán már olyas idomot nyert, mely minden körülmények között, és bátran piaczi terménynek volt nevezhető.

E mellett érdekes volt azon tény, hogy a konkoly között egyetlen búza szem sem találtatott, jelétül annak, hogy a búza kiváló simasága, és a konkoly szem horgai által előidézett tapadó sajátság igen helyesen használtatott fel ellentétes mechanikai mozzanatként a gép szerkezeténél, továbbá pedig ezen elv alkalmazása és a gépezet felette egyszerű szerkezete mellett ép oly eredetinek, mint sikerültnek jelezhető.

A garaton lecsorgott búza a még benne található konkolyszem vigyázva történt meghagyásával 2-od ízben töltetvén a garatra, $3\frac{1}{3}$ percznyi forgatás után abban már csak felette ritkán, itt-ott mutatkozott egy-egy konkolyszem.

Ellenpróbául ezután a gép alatt egybegyült konkoly megmértetvén, az eredetileg búza közé kevert két itczénél $\frac{1}{8}$ részre becsült hiány mutatkozott.

Ezen hiányhoz a búza közt maradt gyér mennyiségben kívül járult azon konkoly is, mely elkerülhetlenül a gép belsejében imitt-amott tapadva maradt; végre pedig azon mennyiség is, mely a drótszöveten át a búza lecsorgása közben esett a rosta alá s por és fűmag nélkül visszaszedhető nem volt.

Ezen eredmény; mely különben a helyszínén és a kísérlet közvetlen benyomása alatt élénkebben hatott vissza, ép oly meglepőnek, mint tekintettel a gépszerkezet roppant egyszerűségére, kielégítőnek találtatott; közel felelt azonban ama kérdés, hogy miután a búzának egész konkolymentessé tétele még som éretett el, képesek-e ezen feladatot a külföldi gépek netán megoldani, általában véve pedig minő arányban áll azok munkája ugy minőségileg, mint mennyiségre nézve azon gépek esetleges complicációjához és árához?

E tekintetben felette kedvező véletlennek volt mondható, hogy az egyik bíráló tag, t. i. Fehér Miklós ur, kinek

épen a Köztelek szomszédságában levő külföldi raktára több legújabb szerkezetű ilyes gépekkel van ellátva, a fentebbi kísérlet körül műszakilag nagy mérvben érdeklődvén, az egybehasonlítás eszközölhetése végett gépeit legkészségesebben fel is ajánlotta.

Atmenve tehát raktárába, az ottan kiállított átalán véve gyönyörű gépek közül, egy a L'Huillier-féle hirnerves, dijoni gépgyárban készült ugynevezett Trieur rendszerű (3. sz.) példányt választánk, mely ugy nagysága, mint gyönyörű anyaga és befejezett tökélyű egybeállítása által valamennyi társait föltulta.

A gép egészen vasból készült, hosszú, lejtőn fekvő, és egy irányban keskenyedő drót fonatú Cylinderrel van ellátva, melyben a magválasztás, mennyire azt hamarjában felismerni lehetett, több, a Cylinder felső szélesebb végén egymást övedző fonatkörzetek által eszközöltetik.

A műszer (mert inkább annak is volna nevezhető, mint gépnek) minden dicséreten felül remek, legapróbb részéig tökéletes, de mellette, mint az első pillanat sugja, felette érzékeny és kényes részekből áll, melyek pótlása, de csak javítása is — hazánkban belől alig volna eszközölhető, ára 332 frt.

A keverék már most a legszigorubb figyelemmel újból 10 itcze búzával és két itcze konkollyal készítettett elő.

A leforgásra, a működő részek tökélyes szerkezete mellett csak 3 $\frac{1}{2}$ perc szükséges volt, a mozdító a kassai gép mellett tapasztaltnál csekélyebb, ellenben a gép mente a merőn vas szerkezet, a hosszú, részben pléhvel fedett drót hengerre, bizonyos rhythmus szerint (a bent tapodó mag lepergése végett) eső erős kalapács ütések következtében elsőnél sokkal lármásabb.

Mindez azonban csupa másodrendű körülmény azzal szemközt, hogy az ezen francia gépen átbocsátott búza sem volt konkolymentes, bár a bennmaradt konkoly valamivel kevesebbnek ismertetett a kassai gép után bennmaradottnál.

Ezzel a szemle befejeztetvén, alólírottak a tapasztaltak tárgyilagosa és elfogulatlan megítélése mellett teljes megnyugvással már ez alkalommal is kimondhatónak vélik:

1) hogy a szabadalmazott Gleviczky Szövényi-féle konkolyválasztó gép szerkezetének alapul fektetett physikai mozzanat, t. i. a konkolytapodó sajátsága helyes,

és a magnak egyiránt, és következetesen nyilvánuló természetes tulajdonságán alapul.

2) Hogy a gép szerkezete egészben véve sikerültnek mondható; különösen pedig a recézett gutta percha nemez, melylyel a fadobok bevonva vannak, a czélnak kitűnően megfelel.

3) Hogy a gép technikailag még tökéletlen kiállítása mellett is, az első rangu francia Trieur gép munkáját majd csaknem eléri, holott ennek ára a Gleviczky-féle gépnek eleve 150 frtra szabott árához képest majdnem háromszoros. (? Szerk.)

4) A Gleviczky-féle gép egyszerű, compendiosus, minden complicatiót kizáró szerkezete mellett hazánk kisebb birtokosai által is megszerezhető; az időnként ujtandó gutta percha nemezen kívül semmi gyorsabb elkopásnak, vagy törésnek kitett részekkel nem bír, tömör, és egészen deszka közé zárt alakja mellett kevés helyet igényel, és hosszas szünetelés közt sincs rozsdásodásoknak kitéve. Végre pedig, a guttapercha nemezt kivéve, bármely része, a hazánkban rendelkezésére álló műszaki erők által is helyreállítható.

A kísérlet alkalmával, a gép egyes részein észlelt némi csekély hiányok, valamint a forgató és átvezető vasrészek könnyebb és simább szerkezetére vonatkozó figyelmeltetéseink a kiállítók teljes méltánylatával találkozáván, bizton remélhetni, hogy a közönség számára most már nagyobb mérvben készített példányoknál e tekintetben is előhaladás és azzal párhuzamban minden valószínűség szerint még tökéletesb magválasztás is lesz. észrevehető.

Alólírottak azonban már ez alkalommal sem mulasztják el Gleviczky és Szövényi uraknak buzgó és kitartó, de egyszersmid szép sikerrel jutalmazott fáradozásaiért teljes elismerésüket fejezni ki; valamint méltán vélik ezen tisztán eredeti gondolatra alapított, korszerű és szerkezetében épen körülményeinknek megfelelő gépet földmivelő közönségünk kiváló figyelmébe ajánlani.

Budapest, 1875. június 26.

Jegyzette:	Hitelesítette:
Tomsits István.	Korizmicz László, elnök.
	Fehér Miklós. Farkas István. Hajnik János.

T A R S A L G Ó.

Szeremley Lajosné tyúkjai.

Szeremley Lajosné Erzsébetvároson (Erdély) következő fajú tyúkokat tenyészt és ad el:

1) La Flèche (fekete). A szakértők által nagyságáért és hízekonyosságáért legjelesebbnek elismert ezen tyúkfaj nálunk már régebb idő óta tenyésztetvén, noha nagyon szaporának nem mondható, igen hasznosnak tünt fel az által, hogy teljesen otthonosnak érzi magát és lezalkalmasabbnak bizonyult be arra, hogy vele keresztiezo közönséges házi tyúkunktól erőteljesebb,

nagyobb testű és hízekonyabb ivadékot nyerjünk. Kiválóbb kakasai 10—11 fontra hizlalhatók. Ebből egy fiatal törzsnek*) ára 35 frt.

Tojásának darabja 40 kr.

2) Szeremley tyúk. Ezen tyúk mint meglepő ritkaság a bécsi nemzetközi baromfi-kiállításon (1875.) lett bemutatva a tyúkászati világnak. A kiállított s állami bronz-éremmel jutal-

*) Egy törzs 1 kakas és 2 tyúk.

mazott ezen fajt, külsőleg meztelen nyak jellemzi, mi vérpiros színével annyira különösnek tetszik, hogy a jury némely tagja indítatva érezte magát az állatok természetessége iránt komoly kételyeket támasztani. — A mellett, hogy igen tömött-testű, nagyon hizékony, jól kotól, hord és sokat tojik, legkiválóbb érdeme abban áll, hogy csibéi másokénál életre valóbbak. Nálam nem fordult elő még eset arra, hogy a tojásból épen kikelt csirke gyengeség következtében elveszett volna. — Szinváltozatoság dolgában épen olyan gazdag, mint a közönséges házityúk; de jól elkülönítve megtartja színezetét. Jönnek elő közöttük kuzsa (farkatlan) példányok, melyek kettős különösségükkel még furesábbaknak tűnnek föl. Megjegyzendő, hogy egészen meztelen nyaka a kakasok közül is csak a kiválóbb példányoknak van, mert a legtöbbet épen olyan bodor köríti, mint a tyúké.

Ezen fajból egy kinőtt törzs 100 frt.

„ „ „ fiatalé 50 frt.

Határozott színben 10 frttal drágább.

Tojásának darabja 1 frt.

3) Pulya tyúk (Székelyesen Kityi, a retyesz-vágott szóból) a közönséges házityúknak csontképződés tekintetében való elfajzása. Nevezetes előnyei a közönséges házityúk fölött abban állanak, hogy még amannál is szaporább és nem olyan kártékony Lábának ugyanis aránytalan rövidegsége és lábszárcsontjának ferdesége következtében járása annyira nehézkes, hogy már a gyengébb kerítéseken sem bír áthatolni, hogy a kertekben és szérükben jelentékeny károkat tenni házityúk rokonának segítsen. Csibéi, míg szárnytollai megerednek, nagyobb gondozást igényelnek, de onnantul életre valótság tekintetében bármely fajjal versenyeznek. Járási képességének hátrányait mindazonáltal érzi s e miatt a háztól messze soha sem távozik. Ennek köszönheti, hogy úgy a kárt kony állatok pusztításának, mint más veszélynek sokkal kevésbé van kitéve. Tojásra nem mérközhetik vele az eddig ismert fajok egyike se. A budapesti állat- és növényhonosító társaság által 1874-ben rendezett kiállításon díszokmány-nyal lettek kiüntetve.

Ezekből egy fiatal törzs ára 20 frt.

Tojásának darabja 35 kr.

Tudni valók:

Minden tudakozódásra készségesen felelek. A megrendéseket lehetőségig azonnal teljesítem.

Megfelelő biztos csomagolásért az állatoknál 5%-ot, a tojásoknál 8%-ot számítok.

Erzsébetváros, 1875.

Szeremley Lajosné.

EGYVELEG.

* A nyári félévi vizsgák rendje a kolozsmonostori m. kir. gazdasági tanintézetben: a III. éveseknél: augusztus 12-én méhészet, 14-én agrariális törvények, 17-én gazdasági üzlet- és becsléstan, 19-én erdészettan, 21-én műszaki vegytan, 24-én állatgyógytan, 26-án szőlőművelés és kertészet, 28-án gépisme. A II. éveseknél: augusztus 13-án növénytan, 16-án gyakorlati mértan, 18-án állattan, 21-én küllemtan, 23-án részletes növénytermelés-tan, 25-én gazdasági

vegytan, 27-én részletes állattenyésztés-tan. Ezen vizsgálatokra az érdeklődő t. közönséget tisztelettel meghívja az igazgatóság.

* Közgyűlés. A torda-aranyosi gazd. egyesület ez idei közgyűlését 1875. augusztus hava 20-án délelőtt 10 órakor fogja megtartani ns. Tordamegye gyűlés termében, a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó beszéd. 2. Titkári jelentés az egyesület múlt évi működéséről. 3. Pénztárnoki jelentés. 4. Indítványok és azok tárgyalása. Mely gyűlésre érdekelték mentől számosabban megjelenni kéretnek. A torda-aranyosi gazdasági egyesület választmányának Tordán, augusztus 2-án tartott üléséből. **Velits Ödön**, titkár.

* Beküldetett Csöndes J. F. Ferencz sopro ni nyilvánossági joggal bíró tan- és nevelő intézetének általános értesítője, az 1874/5. iskolaévről szóló értesítő és a gazdasági tanszergyűjteménynek jegyzéke. Ajánljuk e méltán jó hírű intézetet t. olvasóink szíves figyelmébe.

* Vasárnapi kiállításokra meghívó. Nagyváradon a biharmegyei gazd. egyesület csarnokában f. augusztus hó 8-án megkezdve, vasárnaponként általános termény kiállítás leend. Fő czél e kiállításokkal a hetenként előkerülő gazdasági, kertészeti becsesebb faj terményeket, azok értékesítés módját ismertetni; becsőkhez mért ajánlat által, s a közjó szem előtt tartásával terjeszteni jövedelmezővé tenni, s a hova tovább szükségesebb kerti ipar fejlesztésére lehetőleg — szakértők közti eszmecsere által is — hatni. Ehez képest a termelők s mind, kik figyelemre méltóbb terményt, gabona és főzelék nemű, gyümölcsöket, dinnyét, szőlőt. konyha, kerti zöldegeket, virágokat, méz terméket s több effélet természetes, vagy feldolgozott állapotban küldhetnek be, azoknak vasárnaponként reggel 8 óráig vagy megelőző napon a kiállítási csarnokba juttatására; s a másként is érdekelhetők — férfiak, nők — kiállítást látogatni, értekezleti részvételre, ügy-pártolásra kéretnek s tisztelettel meghívhatnak. A kiállítás megnyílik délelőtt 10 órakor, s tart délutáni 6 óráig — 5 órakor gyümölcs izelés s bírálat, adás-vetés az árusíthatókra nézve, a közönség befolyása, részvétele mellett. — 6 órakor a kiállítvány a tulajdonos rendelkezésére áll. — Azon tárgy, melyről rendelkezés nem történt, a csarnok tulajdonos egyesület javára marad, vagy értékesítetik. A látogatás szabad, díjmentes. Kelt Nagyvárad, 1875. augusztus 3-án. A rendezőség részéről **Gobóczy Károly**, biharmegyei gazd. egyesület titkár.

— Az erdészeti államvizsgák. Az erdészeti államvizsgák a f. évben octóber hó 4-én s következő napjain a földművelési miniszteriumnak a hivatalos lap vasárnapi számában kiadott hirdetménye értelmében még az eddigi módzatok szerint az alább megnevezett helyeken fognak megtartatni u. m. a felsőbb erdészeti államvizsga Budapesten, az alárendelt erdészeti személyzet vizsgája pedig Pozsonyban, Kaposvárt, Kassán, Temesvárt, és Kolozsvárt. Felhivatnak tehát mindazok kik az önálló elsőb erdészeti szolgálatra képesítő felsőbbrendű erdészeti államvizsgát letenni szándékoznak, hogy eredeti bizonyítványaikkal felszerelt folyamódványaikat s az államvizsga letétele előtt megkivántató s egy erdészeti kérdésről szóló írásbeli értekezéseiket legfeljebb f. évi szeptember hó 15-ig a földművelési kir. miniszteriumhoz terjesszék fel, azok pedig, kik az

alsóbb rendű erdészeti vizsgát letenni óhajják, folyamodványokkal egyenesen ezen vizsgák székhelyein működő főispánokhoz forduljanak.

* Kátrány, mint famáz. Schulz német gazda. közelebb így nyilatkozott e tárgyban a frankfurti gazdasági központi egyesület 35. közgyűlésén: „Igen melegen ajánlhatom a kőszén-kátrányt, mint kitűnő mázat kerekék, boronák, ekék, kapuk és nyílások számára, melyeknek kívülről párkányuk nincs. Egyik birtokomon 6 év óta teszek kísérleteket a kátrány festékekkel és az eredmény oly kielégítő, hogy ezen festéket egy év óta többi birtokomon is hoztam alkalmazásába. A befestés rendszerint minden tavasszal ismételtetik. Az eredmény meglepő. A gazdatárs urak jól tudják, mily nagy számu kerék sint kell nyaranta újból megerősíteni, mert a sin leválik. Ez idén birtokomon csupán egy laza keréksin találtatott; holott, a megelőző évben harminczet kellett újból megerősíteni. Másik birtokomon két sin váltott le, egy évvel előbb pedig negyven. Harmadik jószágomon ez idén csak egyet kellett megerősíteni; egy évvel előbb harminczötöt. En tehát tapasztalásom alapján ajánlhatom a kerékagyak, küllök és talpak befestését kátránnyal. A kovácsok és bognárok ezt ugyan nem szívesen veendik, de azok kifogásaira ez esetben nem kell adni. Annyi áll, hogy a nevezett máz kitűnő. Szintoly előnyös a pajta kapukat és nyílásokat kívülről kátránnyal bemázolni. Ezen eszköz oly olcsó, hogy a befestést 1-2 évig próbakép sok költség nélkül lehet megkísérteni.
(Gy. M.)

— A Philadelphiai világkiállítás ügyében a budapesti ipar- és keresk. kamara július 19-én este értekezletet hitt egybe, mely számos iparos és kereskedő részvétel mellett Posner K. Lajos elnöke alatt meg is tartatott. Elnök üdvözlővén a jelenlevőket, előadva, miszerint a mai értekezlet célja azt mérlegelni, hogy az 1875-ki philadelphiai világtárlaton a mai, nem épen kedvező körülmények közt és az idő rövidsége tekintetbevételével részt vehet-e Magyarország is? — és ha ez lehető, tudjuk-e Magyarországot ott méltóan képviselni? Nem csak az ipar, keresk és földművés, hanem az állam érdekében is áll, hogy Magyarország a philadelphiai világkiállításon képviselve legyen; azonban az idő rövidsége miatt ezélszerű, hogy pusztán csak együttes kiállítást vigyünk ki s azt is csak oly esetben, ha 1. az együttes magyar kiállítás számára 1000—1500 négyszögölnyi méterig terjedő tór tartatik fenn rendelkezésre, 2. ha a kormány erkölcsileg és anyagilag okiállítási ügyet támogatja, 3. ha a budapesti ipar- és keresk. kamara a philadelphiai ügykezelést magára vállalja. Ennél fogva tehát elnök a következő kérdéseket terjeszti a gyűlés elé: 1. Magyarország a philadelphiai világtárláson vegyen-e együttes kiállítással részt? 2. Szükségesnek lájja-e a testület a keresk. miniszterhez ez ügyben egy emlékirat felterjesztését? A gyűlés nagy tetszéssel fogadta Posner K. L. beszédét s elhatározták, hogy előbb nem a miniszterhez, hanem az

iparkamarához intézendő az emlékirat. Az emlékirat szerkesztésével egy 6-os bizottság bízott meg. Végül az elnöknek fáradozásáért köszönet mondatott, s ezzel a gyűlés szétoszlott.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

(27)

(2—3)

Árverezési hirdetmény.

Gernyeszeg községében 1873 február 5-kén elhalt Dombrádi János kiskoru árvainak M.-Váár-hely és Szász-Régen között fekvő Gernyeszeg községében lévő összes belső és külső birtokai, az ehez tartozó Körtefája, Maros-Jára, Erdő-Csinád és Vajdaszentivány szomszéd helységek határain lévő külső birtokkal együtt, 1876 április 24-től 1882 április 24-ig, tehát hat évre, **1875 augusztus 23-án d. e. 10 órakor** Gernyeszegen nyilvános árverezés útján haszonbérbe fogtak adatni.

Kikiáltási ár 400 frt o. é.

Az árverezésre vonatkozó egyéb feltételek alólírt árvaszéknél, a m.-járai járás szolgabirájánál M.-Péterlakán, s az árverezés alkalmával a helyszínen megtekinthetők.

Tordamegye árvaszékének Tordán 1875 július 31-én tartott üléséből.

Velits Ödön,
elnök.

Thorotzkay Zsigmond,
h. jegyző.

Jelzálogkölcsonöket

a biródalom bármely részében, telekkönyvezett földbirtokra 1000 frttól a legmagasabb összegig 5 $\frac{1}{4}$ és 6% kamat mellett torlesztésre. 2000 frton felüli kölcsönöket rövidebb idő alatt és 500 frton felülieket még előnyösebb módzatok mellett gyorsan eszközöl

(3) (16—26)

a hatóságilag engedélyezett általános „Ipar és kereskedelmi ügynöki iroda“

Kolozsvárt, belmonostortetza, 19. sz.
(Értekezhetni posta útján vagy személyesen naponta d. u. 1—4 óráig.)

Figyelemre méltó!

Egy felsőbb intézetet végzett okleveles gazdasz, ki már több év óta a szőlőszet, borászat s gyümölcsészettel elméletileg és gyakorlatilag foglalkozik. — jelen helyzetet megvaloztatandó — óhajtaná egy nagyobb rendezett uradalomban, akár a gazdaság, akár a szőlőszet és borászat terén, mint kezelő, állomást foglalni.

Értekezhetni — poste restante. G. N. czim alatt Ér-Diöszegen
(26) (2—3)

MOZDONY, JÁRCANY ÉS CSEPLŐCEPEK.

Verseny kézi cséplőgépekkel.

A helybeli magyar királyi gazdasági tanintézetben folyó hó 20-án kézi cséplőgépekkel verseny cséplés tartatott, mely alkalommal

Clayton és Shuttleworth

cézér gépei előnyvel dolgoztak Addig is, míg az

eredmény hivatalosan közöltetnek, ezt a t. cz. gazdaközönség érdekeben tudatom

K. CZINK,

Kolozsvárt, belközéputoza 12. szám.

mint a „Clayton és Shuttleworth“
„Walter A. Wood“ cézék erdélyi lőképviseelője.

A legszolidabb szerkezetű gazdasági gépek megrendelő irodája.
(25) (1—6)

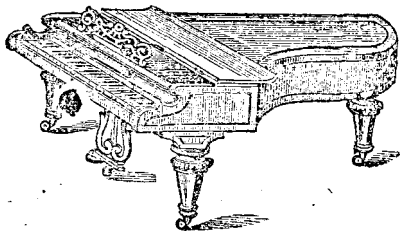
K. CZINK, ERDELYI FŐKÉPVISELŐ KOLOZSVÁRTT.

Legjobb és legolcsóbb forrás

ZONGORÁK és HARMONIUMOK

beszerzésére.

használt zongorák megcserélésére,
valamint mindennemű húros hangszerek, azok alkatrészeinek és mindenféle húroknak vásárlására.

Zongora-kölcsönzési
raktár.Zongora-javítási
műhely.**TRISKA FERENCZ**

KOLOZSVÁRT,

a távirdai hivattal szemben.

Kivánatra legújabb, 1875-re szóló árjegyzékemmel
bérmentve szolgálók. Üzletemben a lehető legnagyobb
olcsóság a legszigorubb lelkiismeretességgel párosul.

Zongora hangolás bármily távol vidéken is olcsón
elvállaltatik. (2) (17—26)

(1)

kezelési-, utasítási ábrával ingyen és
bérmentve.

(33—52)

TAUFFER FERENCZNÉL
KOLOSZVÁRT,

GYÁRTÁRON

HARMONYÓK

Kéz- és írógépek

Ösépítő gépek

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár		Egy osztrak mero = 2 nagy veka					Egy mazsa		Egy	1 font
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozsa	zab	törökbuza	széna	szalma	bécsi öl tüzifa	marha hus
ára krajczárookban										
Kolozsvár	aug. 12	480—500	220—300	270—290	190—200	240—290	185	85	—	—
Nagy-Várad	decz. 29	380—480	340—370	280—320	180—200	260—300	300	140	1500	24
Máros-Vásárhely	aug. 2	296—340	176—244	200—240	130—156	—	160—180	60—80	1100	20
Károly-Fehérvár	julius 31	365—375	290—300	225—237	170—180	—	170—180	105—125	900	20
Nagy-Szobon	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brassó	decz. 31	388—455	361	290—312	135—141	318	—	—	—	18
Besztercze	május 18	340—400	280	250	150	—	180—250	100—190	650	16
Nagy-Enyed	aug. 5	390—450	300—338	200—250	163—175	—	240—250	45—55	800	20
Szamosujvár	aug. 9	430—380	280—320	230—240	130—140	—	150	50	1200—1400	17
Décs	aug. 10	400—420	320—360	240—260	150—160	—	190—200	50—80	800	18
Torda	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Erdélyi földtehermentesítési kötvény 76 frt 39 kr. — Ezüst árkelet 103.45

Az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díjszabályzata.

	1—1		1—3		1—6		1—12		1—24		1—52	
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
10/16 lap	14	—	36	—	70	—	120	—	200	—	360	—
8/16 "	7	—	18	—	35	—	60	—	100	—	180	—
4/16 "	3	50	9	—	17	50	30	—	50	—	90	—
2/16 "	1	75	4	50	8	75	15	—	25	—	45	—
1/16 "	—	90	2	25	4	40	7	50	12	50	22	50

Nagyobb hirdetéseknek külön kedvezmények.

Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a mennyiszor a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni: mennyi helyet igényel a beküldött mellékelt hirdetés számára.

Hirdetéseket elfogadjunk lapunk kiadó hivatala és a Gámán János örökösiei nyomdájának központi irodája (közér. Gyula-ház) Mellékletek százanként 1 o. é. forintba számítatnak.

TARTALOM:

Egy növényteni tényező. — Új rendszerű kon-
koly-választó géppel tett kísérlet. — Társ-
algó. — Szeremley Lajosné tyukjai. —
— Egyvelg. — Hirdetések. — Piaczi árak.